

29.2.2012

MAAHANMUUTTOVIRASTO

MIGRATIONSVERKET

FINNISH IMMIGRATION SERVICE

VASTAANOTTOYKSIKÖN TILASTOKATSAUS 2011

1. Johdanto

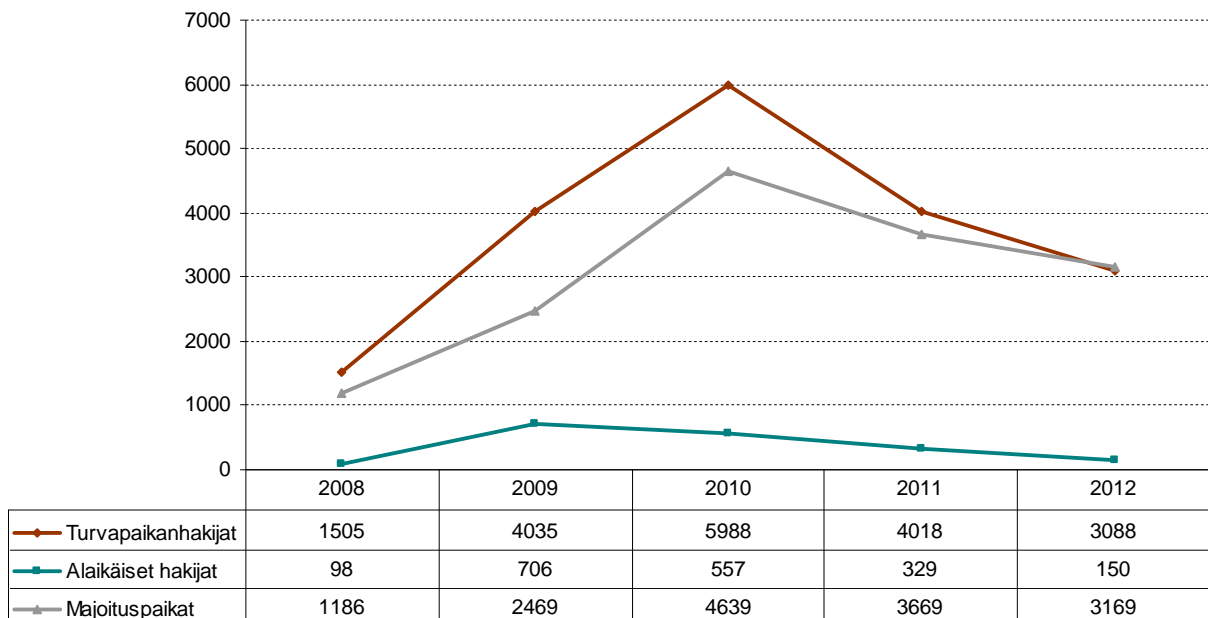
Tilastokatsauksessa kuvataan turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmän vuoden 2011 tunnuslukuja. Katsauksessa käydään läpi esimerkiksi majoituspaikkojen määrää ja sen vaihtelua vastaanottokeskuksissa. Lisäksi esitellään ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän ja vapaaehtoisen paluun tilastoja sekä tilastoja oleskeluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin muuttamisesta.

2. Turvapaikanhakijoiden määrä vaikuttaa majoituspaikkojen määrään

Vuoden 2011 aikana turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut noin neljänneksen verrattuna vuoteen 2010. Vuonna 2011 turvapaikanhakijoita tuli Suomeen 3 088, kun vuonna 2010 tulijamäärä oli 4 018 henkilöä. Vuodelle 2012 ennuste turvapaikanhakijoiden määrästä on 3 000.

Ilman huoltajaa saapuvien alaikäisten turvapaikanhakijoiden määrä on vaihdellut vuodesta 2007 lähtien. Esimerkiksi vuonna 2008 ilman huoltajaa saapuneita alaikäisiä tuli Suomeen 706, kun vuonna 2011 hakijoita oli 150. Vuoden 2011 hakijamäärä oli yli 50 % pienempi kuin vuonna 2010.

Turvapaikanhakijat ja majoituspaikat vuosina 2008–2011

Hakijoiden määrä on edellisen vuoden lopulta ja majoituspaikkojen määrä kyseisen vuoden alusta.

Turvapaikanhakijoiden määrän väheneminen on näkynyt vuoden 2010 ja 2011 aikana majoituskapasiteetin voimakkaana supistamisena. Vuoden 2010 alussa majoituspaikkoja vastaanottokeskuksissa oli Suomessa 4 639, vuoden 2011 alussa paikkaluku oli 3 669. Vuoden 2012 alussa paikkamäärä on 3 169.

Vastaanottojärjestelmässä oli 21.2.2012 kirjoilla kaikkiaan 4 069 turvapaikanhakijaa, joista alaikäisiä ilman huoltajaa saapuneita oli 157. Kaikista turvapaikanhakijoista 2 771 asuu vastaanottokeskuksissa ja ryhmäkodeissa. Yksityismajoituksessa asuu 1 133 henkilöä, mikä on yli 20 % turvapaikanhakijoista.

Kuntapaikkaa odottavien, myönteisen oleskeluluvan saaneiden määrä vastaanottokeskuksissa on tällä hetkellä yli 400 henkilöä.

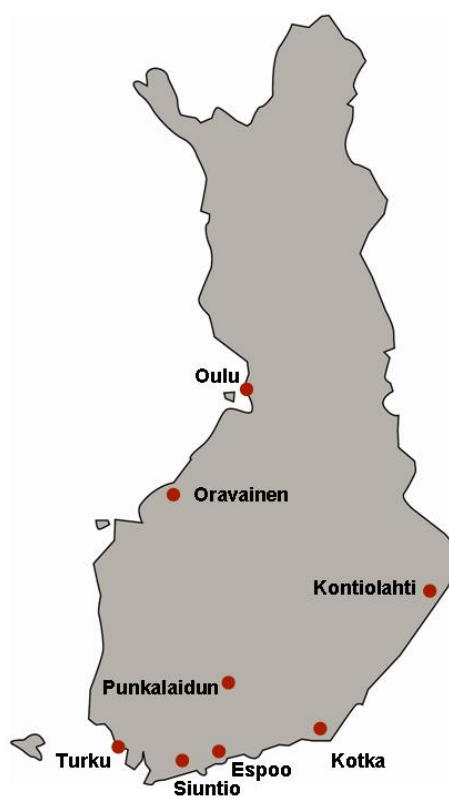
Turvapaikanhakijoiden vastaanotosta säädetään laissa kansainvälistä suojelua haakevan vastaanotosta (746/2011). Turvapaikanhakijoille tarjotaan vastaanottopalveluina

- tilapäinen majoitus turvapaikkaprosessin ajaksi
- akuutti sairaanhoito
- sosiaalipalveluja sisältäen vastaanottorahan
- tulkkipalveluja
- lainopillinen neuvonta
- työ- ja opintotoimintaa
- perusopetusikäisille lapsille peruskouluopetus.

Turvapaikanhakijoiden vastaanotto järjestetään vastaanottokeskuksissa. Vastaanotto on kaksivaiheinen:

1. Uusi turvapaikanhakija majoitetaan ensiksi niin sanottuun kauttakulkukeskukseen. Näissä kauttakulkukeskuksissa turvapaikanhakija asuu siihen saakka kunnes poliisi ja Maahanmuuttovirasto ovat suorittaneet turvapaikkakuulustelun ja -tutinnan. Kauttakulkukeskuksia ovat Helsingin, Turun, Oulun, Joutsenon ja Kajaanin vastaanottokeskukset.
2. Tämän jälkeen henkilö siirretään niin sanottuun odotusajan vastaanottokeskukseen odottamaan päätöstä turvapaikkahakemukselleen. Ilman huoltajaa saapuvat alaikäiset turvapaikanhakijat majoitetaan ryhmäkoteihin ja tukiasumisyksiköihin.

Maahanmuuttovirasto on pyrkinyt lisäämään hajasijoitusperiaatteella toimivia vastaanottokeskuksia, joissa turvapaikanhakijat majoitetaan normaaleihin vuokra-asuntoihin. Tämä menettely on vastaanottojärjestelmän kannalta joustavampi ja taloudellisempi vaihtoehto. Majoitettavien kannalta se lisää parhaimmillaan asukkaan itsenäisyyttä, oma-aloitteellisuutta ja mahdollisuutta normaaliin oman elämän hallintaan.

Vastaanottokeskukset 2012	Paikat
Helsinki	193
Helsinki/Kallio	170
Helsinki/Punavuori	170
Lammi (SPR)	100
Metsälä	46+40 säilöpaikkaa
Joutseno	350
Kemi, Rov. vok (SPR)	100
Kajaani	100
Oravainen	160
Oulu	260
Oulu, Pudasjärvi	110
Kontiolahti	100
Kontioniemi (SPR)	100
Kotka	150
Kristiinankaupunki (SPR)	150
Pietarsaari, Oravaisten vok	100
Punkalaidun, Turun vok (SPR)	70
Rovaniemi (SPR)	100
Ruovesi (SPR)	150
Ruukki (SPR)	150
Turku (SPR)	150
Vaasa	150

Alaikäisyksiköt 2012	Paikat
Kontiolahti	
• ryhmäkoti Parkki	7
• tukiasunnot Tukari	19
Kotka	
• ryhmäkoti Koivula	14
Oravainen	
• ryhmäkoti Ruths	12
Turku	
• ryhmäkoti Pansio	21
• tukiasunnot Pansio	14
• ryhmäkoti (Punkalaidun)	21
• tukiasunnot (Punkalaidun)	14
Oulu	
• ryhmäkoti	14
• tukiasunnot	26
Siuntio	
• ryhmäkoti	14
• tukiasunnot	20
Espoo	
• ryhmäkoti Ingas	11
• tukiasunnot Siltatalo	24

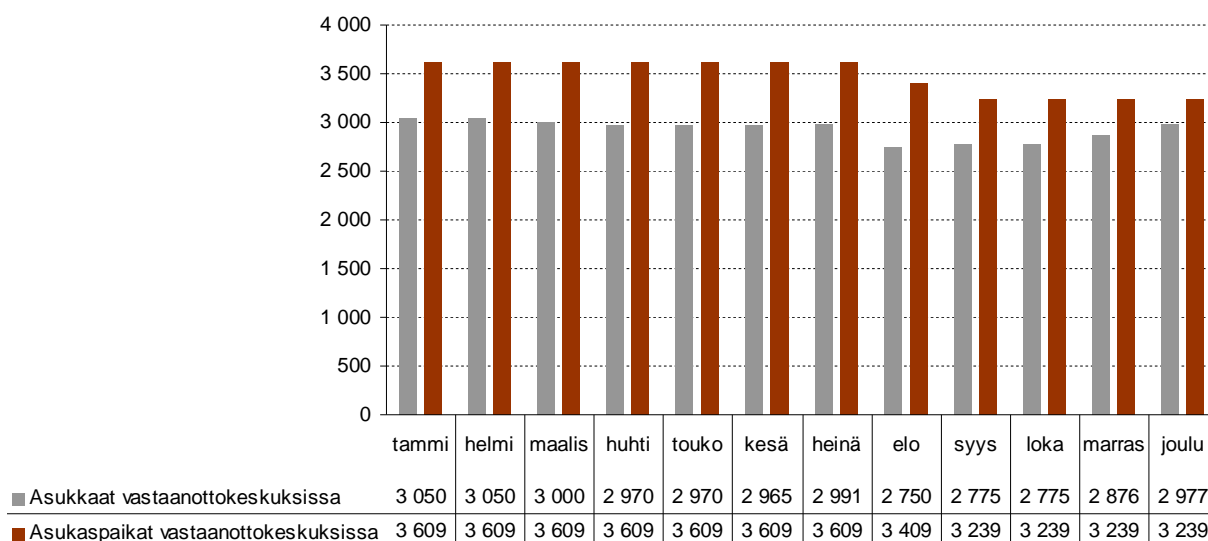
2.1. Vastaanottokeskukset

Vastaanottokeskuksia ylläpitävät valtion ohella kunnat ja Suomen Punainen Risti. Vuonna 2011

- valtiolla oli kaksi vastaanottokeskusta, yksi Joutsenossa ja yksi Oulussa. Oulun vastaanottokeskuksen sivutoimipiste sijaitsee Pudasjärvellä.
- kunnallisia keskuksia olivat Helsingin, Metsälän, Kotkan, Vaasan, Oravaisten, Kontiolahden ja Kajaanin vastaanottokeskukset. Oravaisten keskuksella oli sivutoimipiste Pietarsaassa.
- SPR:n vastaanottokeskuksia olivat Siuntion, Turun, Paimion, Punkalaitumen, Ruoveden, Lammin, Kristiinankaupungin, Kontioniemen, Ruukin, Rovaniemen ja Kemin keskuksset.

Majoituspaikkoja oli vuoden 2011 alussa kaikissa vastaanottokeskuksissa yhteensä 3 689 ja vuoden lopussa 3 169. Majoituspaikkoja vähennettiin eri vastaanottokeskuksista suhteessa turvapaikanhakijoiden määrän vähenemiseen. Turun vastaanottokeskuksen Paimion yksikön toiminta lakkautettiin 31.12.2011. Lisäksi tehtiin päätökset Kontioniemen ja Kontiolahden vastaanottokeskusten sekä Helsingin vastaanottokeskuksen Punavuoren yksikön lakkauttamisesta 30.6.2012 mennessä.

Asukasmäärät ja -paikat vastaanottokeskuksissa 2011

2.2. Ryhmäkodit ja tukiasumisyksiköt

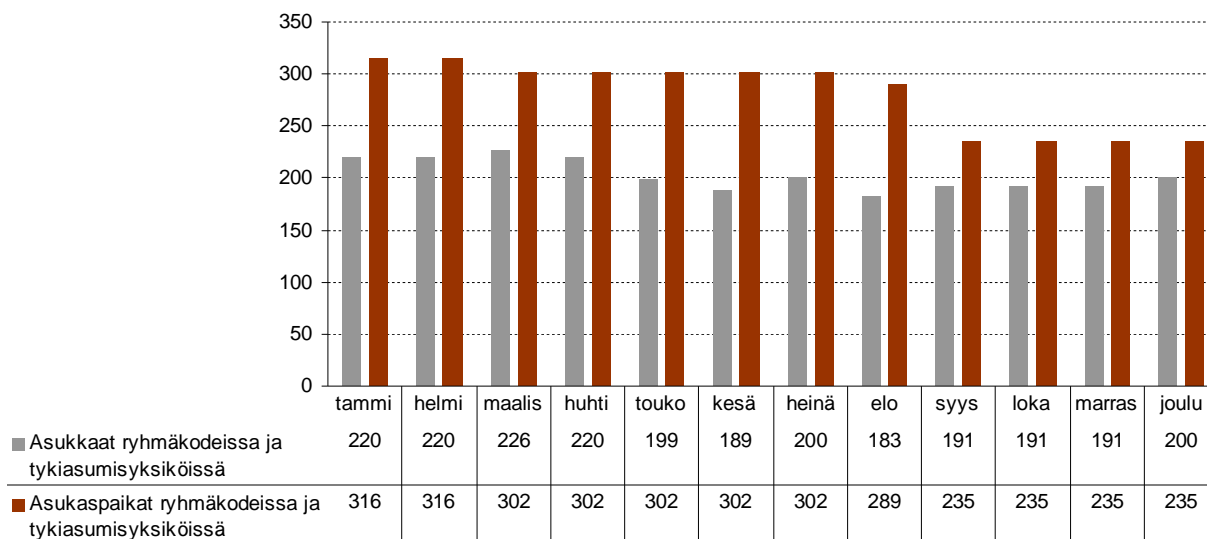
Ilman huoltajaa saapuvien majoitusyksiköt ovat ryhmäkoteja tai tukiasumisyksiköitä. Tukiasumisyksiköihin majoitetaan 16–17-vuotiaita nuoria. Ryhmäkotien majoitus- ja henkilöstömitoitusta säätelee lastensuojelulaki.

Vuoden 2011 alussa ilman huoltajaa saapuneiden majoituspaikkoja oli yhteensä 340 ja vuoden lopussa 234. Luvuissa näkyy kohderyhmän huomattava pieneneminen vuoden aikana; vuonna 2010 alaikäisiä turvapaikanhakijoita saapui Suomeen 329, kun vuonna 2011 hakijoita oli 150. Majoituspaikkoja vähennettiin vuoden aika-

na eri yksiköistä ja Rovaniemen tukiasumisyksikön toiminta lakkautettiin 30.9.2011. Kotkan tukiasumisyksikön ja ryhmäkodin toiminta lakkautettiin 31.12.2011.

Asukasmäärät ja -paikat ryhmäkodeissa ja tukiasumisyksiköissä 2011

2.3. Säilöönottoyksikkö

Ulkomaalainen voidaan sijoittaa säilöönottoyksikköön esimerkiksi silloin, jos on odotettavissa, että hän piiloutuu välttyäkseen käännyttämiseltä tai maasta karkottamiselta. Turvapaikanhakija voidaan sijoittaa säilöön myös silloin, kun se on tarpeellista epäselvän henkilöllisyyden selvittämiseksi.

Suomen ainoa säilöönottoyksikkö toimii Metsälän vastaanottokeskuksen yhteydessä Helsingissä. Majoituspaikkoja on 40. Säilöönottoyksikön toimintaa ohjaa laki säilöön otettujen kohtelusta.

2.3.1. Säilöönottoyksikköön rekisteröidyt uudet asiakkaat 1.1.–31.12.2011

Säilöön otettuja yhteensä 460

Miehiä 406 88,3%

Naisia 54 11,7%

Säilöönoton kesto

Keskimääräinen säilöönoton kesto 33 vrk

Asiakkaita/vrk keskimäärin 38,7

Säilöönoton päättymissy

Käännytys 313 74,5%

Siirto keskuksen 90 21,4%

Karkotus 1 0,2%

Muu* 1 0,2%

Vapautus** 15 3,6%

*=säilössä pito loppuu esim. sairaalaan siirron vuoksi

**=ei-turvapaikanhakijan säilössä olo loppuu, ei siirretä vastaanottokeskukseen

2.3.2. Alaikäiset säilöönottoyksikössä 1.1.–31.12.2011

Alaikäiset yhteensä	16
Ilman huoltajaa	4
Huoltajan mukana	12
Perheitä	8

Säilöönoton kesto alaikäisillä keskimäärin

Kaikki alaikäiset	22 vrk (pisin 96 vrk, lyhyin 1 vrk)
Ilman huoltajaa	5 vrk (pisin 7 vrk, lyhyin 1 vrk)
Huoltajan mukana	26,6 vrk (pisin 96 vrk, lyhyin 1 vrk)

Säilöönottettujen keskimääräiset iät vuosissa

Kaikki alaikäiset	8,2
Ilman huoltajaa	16,7
Huoltajan mukana	4,5

2.4. Ihmiskaupan uhrien auttaminen

Suomessa ihmiskaupan uhrien auttaminen on keskitetty Joutsenon ja Oulun vastaanottokeskuksiin. Joutsenon keskus vastaa aikuisten ja Oulun keskus alaikäisten uhrien auttamisesta. Lain mukaan vastaanottokeskuksen johtaja tekee päätöksen auttamisjärjestelmään ottamisesta ja auttamisen päättymisestä.

Ihmiskaupan uhrin auttamisen sisällöt suunnitellaan tapauskohtaisesti. Palveluina voidaan antaa erilaista neuvontaa ja ohjausta, kriisiapua, sosiaali- ja terveystalveta, asumispalveluja, turvallisuuspalveluja sekä taloudellista tukea vastaanottorahana tai toimeentulotukena.

Aikuisten ihmiskaupan uhrien/uhriepäilyjen määrä on kasvanut viime vuosina huomattavasti.

Aikuiset auttamisjärjestelmässä, Joutsenon vastaanottokeskus 1.1.2006–31.12.2011

	Ehdotettu*	Otettu	Kielteiset	Poistetut**
2006	6	6	-	1
2007	3	2	-	6
2008	12	13	-	-
2009	41	17	24	10
2010	55	44	5	9
2011	64	52	15	26
yht.	181	134	44	52

*Ehdotettu merkitsee sitä, että tapausa tutkitaan ja selvitetään, otetaanko henkilö auttamisjärjestelmään.

**Tapaus on merkitty poistetuksi, jos henkilö on poistunut maasta, ei ole enää tarvinnut auttamisjärjestelmää tai saanut oleskeluluvan.

Alaikäiset auttamisjärjestelmässä, Oulun vastaanottokeskus 1.1.2005–31.12.2010

	Ehdotettu*	Otettu	Kielteiset	Poistetut**	Siirretty***
2005		4		0	
2006		3		0	
2007		3		1	
2008		3		5	
2009	2	0	1	0	
2010	8	4	3	1	1
2011	3	4	0	0	
yht.	13	21	4	7	1

*Ehdotettu merkitsee sitä, että tapausta tutkitaan ja selvitetään, otetaanko henkilö auttamisjärjestelmään.

**Tapaus on merkitty poistetuksi, jos henkilö on poistunut maasta, ei ole enää tarvinnut auttamisjärjestelmää tai saanut oleskeluluvan.

***Henkilö on siirretty Joutsenon vastaanottokeskukseen.

2.5. Vapaaehtoinen paluu

Vuonna 2011 kotimaahansa palasi vapaaehtoisesti 304 turvapaikanhakijaa. Vuonna 2010 palanneita oli 234 henkilöä.

Vapaaehtoisen paluun avulla kolmansien maiden kansalaisten on mahdollista palata vapaaehtoisesti kotimaahansa ja saada avustusta matkajärjestelyissä sekä tukea uudelleenintegroitumista varten. Ensisijaisena kohderyhmänä ovat turvapaikanhakuprosessin keskeyttäneet sekä kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet henkilöt.

Ulkomaalaislakiin on 1.4.2011 lisätty säädös vapaaehtoisen paluun mahdollisuudesta. Muutoksen myötä niin sanottu paluudirektiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä. Käytännössä käännättämis- tai karkottamispäätöksen yhteydessä henkilölle annetaan seitsemästä kolmeenkymmeneen päivään aikaa poistua maasta vapaaehtoisesti. Vapaaehtoiseen paluuseen ei kuitenkaan anneta mahdollisuutta, jos viranomainen epäilee henkilön mahdollisesti pakenevan tai hän on vaaraksi yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle.

Tammikuun 2010 alusta alkaen Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM) Helsingin toimisto on toteuttanut yhdessä Maahanmuuttoviraston kanssa "Vapaaehtoisen paluuohtelman kehittäminen Suomessa"-hanketta. Hanke tarjoaa Suomessa oleskeleville tukea vapaaehtoiseen paluuseen ja uudelleenintegraatioon sekä pyrkii vakiinnuttamaan vapaaehtoisen paluun järjestelmän Suomeen.

Hanketta rahoittaa Euroopan paluurahasto ja Maahanmuuttovirasto. Hankkeen toteutuksesta vastaa IOM, jolla on käynnissä vastaavia hankkeita useimmissa Euroopan maissa.

Maahanmuuttovirasto on parhaillaan luomassa pysyvää vapaaehtoisen paluun järjestelmää ja se pyritään ottamaan osaksi maahanmuuttohallintoa vuonna 2013.

3. Oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden siirtyminen vastaanottokeskuksista kuntiin

Vuoden 2011 aikana vastaanottokeskuksissa asui keskimäärin 200 oleskeluluvan saanutta henkilöä joka kuukausi.

Turvapaikanhakijan tulisi päästä siirtymään mahdollisimman nopeasti omaan asuntoon johonkin kuntaan sen jälkeen, kun hän on saanut turvapaikan. Silloin hänen kotoutumisensa suomalaiseen yhteiskuntaan pääsisi tehokkaasti käyntiin. Vastuu oleskeluluvan saaneiden kuntiin siirtymisestä on alueellisilla ELY-keskuksilla. Keskuksset neuvottelevat alueensa kuntien kanssa pakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden vastaanottamisesta.

Riittävää määrää kuntapaikkoja ei ole löytynyt, minkä vuoksi Maahanmuuttovirasto on kehottanut vastaanottokeskuksia aktivoimaan oleskeluluvan saaneita muuttamaan omaehtoisesti kuntiin asumaan. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vastaanottokeskukset ovat yhdessä oleskeluluvan saaneen henkilön kanssa tehneet suunnitelman asunnon etsimisestä ja muutosta johonkin kuntaan.

Vuoden 2011 aikana noin 1 000 henkilöä muutti omaehtoisesti kuntiin vastaanottokeskuksista saatuaan oleskeluluvan. Vuonna 2010 kuntiin muutti yhteensä 1 500 oleskeluluvan saanutta henkilöä.

4. Vastaanotto toiminnan talouden tunnusluvut 2011

Vuosi	2009	2010	2011
Taloudellisuus			
Vastaanoton kiinteät kustannukset/keskimääräinen prosentti kokonaiskustannuksista	60	60	52
- kiinteät kustannukset/milj.€	53,185	53,725	38,009
- muuttuvat kustannukset/milj.€	35,457	34,984	35,047
Kustannusvastaavuus/ kannattavuus			
Vastaanoton kokonaiskustannukset/milj. €	88,642	88,709	73,056
Majoituspaikan hinta/vrk (€)			
- vok majoituksessa	40	43	45
- yksityismajoituksessa	17	17	15
- alaikäiset /ryhmäkodissa	146	180	249
- alaikäiset/tukiasunnoissa	82	98	123
- säilöönottoyksikössä	184	176	183
Tuottavuus			
Majoituspaikkojen käyttöaste /keskimäärin %	90	85	78,5
Vastaanoton kapasiteetti			
Vastaanoton paikkaluku	3 582	4315	3 085
Säilöönoton paikkaluku	40	40	40